

ТЕРМІНОЛОГІЯ ПОНЯТЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Існують різні підходи як до визначення понять «особливий», «неспроможний», «інвалід», так і до ставлення до цих понять. Оскільки прослідковуються певні відтінки у мовному значенні, які можуть мати негативне сприйняття цих понять, то перед фахівцями у галузі освіти стоїть непросте завдання розмежувати правильність використання цих термінів щодо певних категорій людей у певних контекстах. Так, термін "спеціальні освітні потреби" (SEN), вперше був запропонований Х.М.Вернок (H. M. Warnock) у її звіті 1978 року і до цих пір широко використовується в освітній політиці та навчальних установах, хоча визначення цього поняття варіюється не лише у межах країн, а й у межах регіонів окремо взятих країн. Термін "*нейроособливість*" або «*нейродиверсійність*» все частіше застосовується стосовно учнів з особливими труднощами в навчанні, такими як дислексія, аутизм, гіперактивність та порушення дефіциту уваги (ADHD). Він пояснює припущення про те, що людський мозок функціонує по-різному, а оскільки специфічні труднощі в навчанні є частиною людських змін, то вони потребують відповідних підходів. Акцент з "проблемних" учнів зміщується на спеціальне навчальне середовище та взаємодію між ними.

У 2007 році було запропоновано розділити різні типи спеціальних освітніх потреб на три категорії:

перша – інваліди – діти з сенсорним, фізичним та інтелектуальним порушенням;

друга – діти, які мають труднощі в навчанні, до яких відносяться дислексія, аутизм, гіперактивність та порушення дефіциту уваги та інші "невидимі" когнітивні особливості, які не пов'язані безпосередньо з соціально-економічними чи лінгвістичними причинами;

третья - труднощі, які виникають через соціально-економічні, культурні та / або мовні чинники.

До другої категорії також відносяться діти з синдромом Аспергера, який містить елементи аутизму, але без проявів інтелектуального порушення. Тож науковці радять термін «спеціальні освітні потреби» (SEN) використовувати для другої та третьої категорії дітей.

Під поняттям «*інклюзія*», «*інклюзивність*» розуміють підхід, відповідно до якого всі учні є здатними до навчання, проте кожен індивід опановує навчання по-різному, тому і є слабші і сильніші учні. Відповідно «*інклюзивність*» - це принцип справедливості, який в освіті означає забезпечення кожному учню того, що він потребує. Це поняття є принципово відмінним від поняття «*рівності*», який передбачає "єдиний підхід до всіх", коли кожен учень отримує однакове завдання або ресурс. Проте, «*рівність*» є запорукою інклюзивної практики, оскільки гарантує, що кожен учень розглядається і оцінюється як особа в межах більшої групи.

Іноді термін «*інклюзивність*» використовують у вузькому значенні і тоді він означає фізичний доступ до школи для всіх категорій дітей, тобто наявність учнів з обмеженими можливостями у загальноосвітніх школах. У широкому значенні цього слова – це процес розвитку стратегій, які забезпечують потреби кожної дитини, надають доступ до якісної освіти та можливість участі у всіх міроприємствах, що проводяться у навчальному закладі. Забезпечення повної інклюзивності – це потужний виклик всій системі навчання, це шлях, яким мають пройти всі навчальні заклади, щоб по-новому переосмислити свої цілі і завдання.

Термін «*інтеграція*» передбачає фізичний доступ учня до школи і є необхідною, але недостатньою ланкою у забезпеченні інклюзивності. Справді, інтеграція групи учнів без зміни підходів до навчання може призвести до виключення у межах класу. У випадку, коли учні інтегровані,

але не повністю включені, вчителям навряд чи вдасться забезпечити відповідне навчання в рамках неадаптованої існуючої системи. У цьому зв'язку все більше вчителів різних країн прагнуть отримати більше інформації щодо їх професійних можливостей і розвитку практичних навичок у галузі «інклюзивної освіти», яка ґрунтується на наступних основних цінностях, які були оприлюднені Європейською агенцією з розвитку освіти з особливими потребами у 2012 році:

- врахування різноманітності учнів;
- підтримка всіх учнів;
- продовження особистісного професійного розвитку.

Існує безліч аргументів для розвитку інклюзивної системи освіти. До них належать:

- моральна справедливість у забезпеченні рівності можливостей для всіх учнів з метою реалізації особистісного потенціалу;
- зростання благополуччя суспільства, яке виникає всередині спільноти, яка має підтримку;
- педагогічні вигоди для всіх учнів.

Дослідження, проведені Європейською Комісією, показують, що діти, які отримали інклюзивну освіту, відчують вдячність за надану можливість в цілому, і, як результат, краще володіють навичками соціальної взаємодії та співпереживання; у разі створення для них спеціального середовища, краще засвоюють навчальний матеріал.